

ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΥΦΕΣΗΣ

Βίλλη Τσέλιου

Ψυχολόγος - Σύμβουλος Ανθρωπίνων Σχέσεων

Σήμερα βιώνουμε όλοι μας μια περίοδο μετάβασης, οικονομικής κρίσης και κατάρρευσης αξιών και θεσμών. Καλούμαστε όλοι να αναπροσαρμόσουμε το βιοτικό μας επίπεδο, γεγονός που αποτελεί την μοναδική ίσως ευκαιρία για την αναπροσαρμογή του αξιακού μας κώδικα.

Σε μία τέτοια περίοδο αστάθειας, ανασφάλειας και απώλειας, οι σχέσεις δοκιμάζονται αλλά κυρίως αναδιαμορφώνεται η σχέση με τον εαυτό μας. Η ματαίωση και το πένθος που βιώνουμε αλλάζοντας το κοινωνικοοικονομικό status μας, οδηγεί σε μία σειρά εσωτερικών ψυχολογικών αλλαγών, επηρεάζοντας τις κάθε είδους σχέσεις μας.

Έρευνες σε περιόδους οικονομικής ύφεσης καθώς και κατά την διάρκεια πολεμικών συρράξεων, καταγράφουν την διαρκή ανάγκη των ατόμων για περισσότερη οριοθέτηση, χρησιμοποιώντας την ως μηχανισμό άμυνας απέναντι στις ιδιαίτερα χαοτικές κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν.

Είδη σχολικής βίας

1. Σωματική βία.
2. Ψυχολογική - Συναισθηματική βία.
3. Λεκτική βία.
4. Σεξουαλική βία.
5. Παραμέληση – υπερπροστασία.

Λόγοι υιοθέτησης βίας

1. Φόβος.
2. Μη επιτυχημένη διαχείριση θυμού.
3. Δυσχερής αναγνώριση βασικών συναισθημάτων.

Ερευνητικά δεδομένα

Τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί σε σχολεία τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, έχουν επιβεβαιώσει ότι πολλοί μαθητές πέφτουν θύματα «καψωνιών», παρενοχλήσεων, απειλών, επιθετικών ενεργειών, βίαιων εκφοβισμών, «πειραγμάτων», «τραμπουκισμών». Η συχνότητα αυτών των φαινομένων κυμαίνεται από το 5-22%. Η διακύμανση αυτή επηρεάζεται από τη ηλικία, τον τρόπο εξέτασης, το μέγεθος και την κοινωνικοοικονομική σύσταση του δείγματος (Χαντζή και συν. 2000).

Επιπλέον διαχρονικές έρευνες καταδεικνύουν ότι η χρόνια μαθητική θυματοποίηση συνδέεται με ψυχοπαθολογικά προβλήματα αυτοεκτίμησης κατά την παιδική και εφηβική ηλικία (Dodgē et al., 1990, Egan et al., 1998).

Με τον όρο θυματοποίηση αποδίδουμε το αγγλικό "victimization", που είναι το αποτέλεσμα του σχολικού εκφοβισμού (bullying), δηλαδή μίας συγκεκριμένης μορφής επιθετικής συμπεριφοράς με επαναληψιμότητα, σταθερή συχνότητα και με

την μεθόδευση προς τους πιο αδύναμους μαθητές. Ο όρος αυτός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν δύο άτομα ίσης δυναμικής φιλονικούν.

Για να χαρακτηριστεί μία σύγκρουση αρνητική θα πρέπει να υπάρχει σαφής πρόθεση χειραγώγησης και συνειδητή προσπάθεια τραυματισμού, εξευτελισμού, επιβολής και πρόκλησης σωματικού ή/και ψυχικού πόνου (Salmivalli et al., 1996, Smith, 1991).

Ανεξάρτητα από φύλο και ηλικία τα παιδιά έχουν την ίδια πιθανότητα να θυματοποιηθούν παρότι μερικές μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα αγόρια εμπλέκονται περισσότερο από τα κορίτσια στις διαδικασίες θυματοποίησης. Τα αγόρια και τα κορίτσια προκαλούν αλλά και υφίστανται διαφορετικό είδος θυματοποίησης. Τα αγόρια υφίστανται κυρίως ανοιχτές σωματικές επιθέσεις και απειλές, ενώ τα κορίτσια πέφτουν θύματα λεκτικών και έμμεσων μορφών παρενόχλησης, καθώς και διαδικασιών αποκλεισμού από την ομάδα των συνομηλίκων.

Προφίλ δράστη – Θύματος

Οι δράστες σκόπιμων επιθετικών ενεργειών:

1. Αισθάνονται ιδιαίτερη απέχθεια για το σχολείο.
2. Διακατέχονται από αισθήματα ανεπάρκειας, κατωτερότητας και ανασφάλειας.
3. Χαρακτηρίζονται από χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Τα παιδιά θύματα είναι:

1. Ιδιαίτερα αγχώδη.
2. Έχουν την τάση να ενισχύουν τους δράστες υποχωρώντας και εγκαταλείποντας εύκολα.

Πως αντιδρά η σχολική κοινότητα {ΕΠΙΛΟΓΟΣ}

Η βία στο σχολείο αποτελεί μία συλλογική διεργασία έχει δηλαδή τις ρίζες της στον τρόπο που αντιδρά η ομάδα στις διαδικασίες θυματοποίησης των μελών της. Πρόκειται για μεταδοτική «ασθένεια» η οποία εξασθενεί τον έλεγχο της αναστολής της επιθετικής συμπεριφοράς, διαταράσσει το σύστημα της κατανομής των συλλογικών ευθυνών. Έχει διαπιστωθεί ότι οι μαθητές αναλαμβάνουν «συμμετοχικούς» ρόλους κατά την θυματοποίηση συμμαθητών τους υποβοηθώντας το δράστη παρέχοντάς του την θετική ανατροφοδότηση είτε επιβραβεύοντας την πράξη του, είτε παίρνοντας το μέρος του θύματος, ή επίσης παραμένοντας ουδέτεροι (Olweus, 1993).

Οι συμπεριφορές αυτές εξαρτώνται από τη θέση που κατέχει ο μαθητής στην ομάδα καθώς επίσης και τον βαθμό αποδοχής που εξασφαλίζει. Οι περισσότεροι μαθητές συσπειρώνονται γύρω από το νικητή εκφοβιστή, ακολουθούν με μικρή διαφορά οι ουδέτεροι ενώ οι υπερασπιστές του συστήματος είναι συνήθως ελάχιστοι. Το αποτέλεσμα είναι να αποκρύπτονται πολλά περιστατικά θυματοποίησης από εκπαιδευτικούς και γονείς των παιδιών (Salmivalli et al., 1996, Smith, 1999, Sytton, 1999).